

predloge in nasvete križem sveta, bi še danes ne imeli ničesar v rokah. Saj vemo, kako se godi s takimi vprašanji! Zaveza pa nam je dala temelj, ki je na njem dalje snovala ljubljanska anketa in ki ga proučavajo v Beogradu in Zagrebu. Tako stojimo na trdnih tleh, kar je vsekakor bolje, nego da bi plavali po zraku. Izdelki teh anket pridejo z našim načrtom vred v splošno razpravo javnosti, in takrat bo dana vsakomur prilika, da po mili volji izpreminja bistvo in odstotke! Končno besedo pa izreče Narodno predstavništvo. Mislamo, da je to dovolj demokratsko in stvarno, pa moramo biti Zavezi le hvaležni, da je izprožila plaz, ki poruši staro in nam prinese novo šolo. Ko bi Zaveza ne dala iniciative in materiala, bi pikolovci in doktrinariji še danes mirno sedeli na zapčkih. — Predloge tov. Hudeta smo izročili vodstvu Zaveze, da jih porabi na pristojnem mestu.

Kaj bo s šolskimi knjigami?

Naše dosedanje knjige so v Jugoslaviji nerabne. O zemljepisnih in zgodovinskih knjigah niti ne govorimo. Izginili pa morajo iz naših šol tudi računice, čitanke in slovnice. Preveč so impregnirane od avstrijskega duha. Z vsake strani naših čitank in slovnice ti udari v nos kak stavek, odstavek ali pesemca, ki proslavlja avstrijske cesarje, kakega člana habsburške rodovine ali Avstrijo sploh. Takih knjig nikakor ne moremo trpeti v naših šolah. Toda s čim naj jih nadomestimo? — Čez noč ni mogoče prirediti novih učnih knjig, ki bi zadoščale vsem novodobnim zahtevam; za to je treba mnogo premišljevanja in truda. Prešlo bo še mnogo časa, preden nam bodo na razpolago.

Brez knjig pa je pouk suhoparen, dolgočasen, mrtev — skoro nemogoč. Treba je nadomestiti vsaj za čitanke. Kot nadomestilo naj se osnuje „Šolski list“, sličen onemu, ki so ga ustvarili vrli koroški tovariši. Stvar je nujna, s prihodnjim šolskim letom mora biti list učitelstvu in šolski mladini na razpolago. Pozivljamo tedaj višji šolski svet, da se loti takoj akcije za oživotvorjenje te ideje. Da pa pojde zadeva hitreje od rok, prihajamo tu takoj s konkretnimi predlogi:

1. List naj izide štirikrat na leto, t. j. vsako četrtletje v treh oddelkih: za nižjo, srednjo in višjo stopnjo.

2. Vsaka četrtletna številka naj prinese učno snov, primerno za dotični letni čas in za dotično učno stopnjo.

3. Vsak učenec, oziroma vsaka učenka mora imeti v roki en izvod lista.

4. Da se izbere primerna učna snov, naj se skliče anketa, ki sestavi program posameznim številkam in pritegne sposobno učiteljsko, da sestavi dotične članke, oziroma berilne sestavke.

5. V anketo naj se pozovejo tovariši in tovarišice, ki jih imenuje vodstvo Zaveze.

To so naši predlogi; prosimo pa tovariše in tovarišice, da izjavijo svoje mnenje o njih, ker več oči, več vidi, več glav, več ve.

Pripominjamo, da se bo na ta način v „Šolskem listu“ nabralo dovolj dobrega gradiva, ki ga bo lahko potem odbrati in porabiti pri sestavi novih, za stalno uvedenih beril.

To pozna vse učiteljsvo, torej bo izbira dobra in zanesljiva.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ **Pedagoško društvo v Krškem** je imelo svoj redni občni zbor v soboto dne 14. junija. Vkljub neugodnemu vremenu se je zbralo do 70 naših članov. Ker ni bilo predsednika, je prevzel tajnik vodstvo zborovanja. Pozdravil je vse navzoče tovariše in tovarišice, ki so se po dolgih vojnih letih zopet prvikrat sestali na občnem zboru našega društva. Koliko gorja je moralo zlasti učiteljsvo pretrpeti tekom vojne! Toda zdaj bodi pozabljeno vse, kajti to, kar se je doseglo, je vredno našega trpljenja — doseglji smo našo osvoboditev in ujedinenje našega troimenskega naroda. Naša sveta dolžnost je sedaj, da vzgajamo Jugoslaviji zveste državljane, da vzgojimo pošten, razumen in delaven narod.

V toplih besedah se tajnik spominja prejšnjega predsednika Dragotina Humeka, sedanjega ravnatelja na meščanski šoli v Mariboru in pozivlja zborovalce, da se mu pisмено zahvalimo za trud in požrtvovalnost, s katero je toliko let tako uspešno vodil naše društvo. Želimo mu tudi v novem delokrogu najlepših uspehov. Na predlog ravnatelja Tom. Romiha se ga soglasno izvoli za častnega člana.

Ker je bil tovariš strokovni učitelj Magerl brzojavnim putem pozvan na službeno mesto v Veikovec, prečita njegov referat tov. Bernot. „Novi cilji — nova pota“ — v tem referatu daje tov. Magerl navodila, kako naj učiteljstvo uspešno soodeluje pri sanaciji sedanjih nezdravih socialnih in političnih razmer ter pri zgradbi nove države.

Na splošno željo zborovalcev se naprosi tovariš Magerl, da priobči svoj izboren referat v „Tovarišu“. Za njegov trud se mu pošlje pismena zahvala.

Tov. Skulj predlaga, da se zaruži učiteljstvo oben pokrajinskih organizacij v skupno stanovsko organizacijo in izvaja:

„Cujejo se vedno jasneje klici po združenju učiteljstva oben organizacij v skupno, izključno stanovsko organizacijo. Misel je gotovo idealna in vsak resničen šolnik jo mora pozaraviti, kadar stremi za svobodni razvoj učiteljskega stanu in šole.

Zdi se mi pa, da je nastalo v tem vprašanju preveč prerekanja v posameznih zborovanjih in da diši vse to, kar sem že slišal v raznih poročilih, preveč po stari metodi, da nekateri kar ne morejo na reema tu.

Natočimo si enkrat čiste vode! Združitev se ne da doseči kakor nekateri mislijo kar tako po tinem, na lepo. Preveč smo trpeti za svoj in ugled šole, za svojo organizacijo in svojo predvsem stanovsko prepričanje in zavest, da bi sedaj kratkoma rekli: „No, pa je vse dobro, pa bomo prijatelji!“ — Pa bi to tudi ne bilo zdravo, kar bi se kasneje gotovo pokazalo. Smatram, da je vsak ud bodisi te ali one organizacije resen član, nikaka „dvoživka“.

Zato se mora tudi resno oklepiti svoje organizacije in se je zavedati, dokler obstaja vsaka zase kot taka.

Pri zborovanjih teh organizacij, pri katerih naj sodeluje kolikor največ mogoče učiteljstva, naj izrazi učiteljstvo svoje mnenje glede združenja in pošlje ta sklep vodstvu dotične organizacije. Ko bode tako jasno mnenje vsega učiteljstva, naj sestavita obe organizaciji program, na podlagi katerega je združenje mogoče. Program se ima doposlati vsem učiteljskim društvom, organiziranim v dotični organizaciji, v pretres. Po končani reviziji ga sprejmeta obe organizaciji kot veljavno formo. V posvetu pri sestavljanju organizacijskega statuta naj bodo zastopani člani obeh organizacij po proporcionalnem številu z ozirom na učlanjenost.“

Po daljši debati se sprejme resolucija, ki jo je sestavil tov. Skulj. Resolucija se glasi: „Vsi, ki nam je mar za resnični razvoj šole, za svobodo in moč učiteljskega stanu ter za jakost naše domovine, želimo, da se združi učiteljstvo v skupno stanovsko organizacijo. Pozivljamo „Zavezo“, naj pozove vsa okrajna učiteljska društva, da podajo jasno izjavo glede združitve. Isto naj stori „Slomškova zveza“ po svojih podružnicah. Ako je večina učiteljsva za združenje, naj sestavita obe organizaciji, zastopani po proporcionalnem številu članov, statut, ki tvori podlogo združenju. Sestavljeni statut naj se pošlje vsem učiteljskim društvom v pregled in presojo. Po reviziji ga zastop obeh organizacij, zastopani po proporcionalnem sistemu, odobri in realizira.

K tej anketi imenuje vsako okrajno učiteljsko društvo vsaj po enega člana, tako, da bo primerno zastopana tudi dežela.

Tovariš Skulj razpravlja o naredbi št. 4337 dež. vlade za Slovenijo z dne 5. maja 1919. Ta naredba zadeva kruto naše zahteve, da se poskrbi učiteljsvu primerno stanovanje. Po danem odloku ima okr. šol. svet odločati, katero stanovanje je primerno. Do danes ne vemo, kako so v tem oziru odločili, dasi s 1. julijem stopi naredba v veljavo. Koliko stanovanj učiteljev oz. nadučiteljev odgovarja zahtevi „primerno in porabno“ z ozirom na naš stan in higijenske zahteve?

Vprašati se moramo, kaj bo rekel k temu lastnik stanovanja, oziroma kakšno stališče bo imela dotična učna moč. Od krajnega šol. sveta kot lastnika bo živjal učitelj še vedno boniteto prostega stanovanja, v resnici pa ga bo drago plačeval. Vemo, kako je s popravami, slikanjem itd. enakih stanovanj.

Ni pa tudi plačilo sorazmerno. Vzemimo učitelja, ki ima eno sobo. Ta bo plačeval razmeroma kaj drago stanovanje v primeri z na isti stopnji stoječim tovarišem, ki ima najeto stanovanje. Z njegovim avanzma pa se bo dvignila tudi cena njegovemu stanovanju, dasi bo ostalo ravnoisto.

Prav to velja za stanovanje šol. voditelja. Pri tem pa moramo poudariti še nekaj. Voditelj je takorekoč oskrbnik šole, zlasti na deželi. Koliko ima on skrbeti pri stavbi za popravila, za snago i. dr. Saj vemo, kaj so krajni šolski sveti storili do sedaj v tem smislu! Za vse to pa naj

voditelj še plača drago stanovanje in poleg vsega tega še vživa miloščino, da stanuje zastoj!

Mnogi krajni šolski sveti so bili dosti modri in so skrbeli za prosta stanovanja, dobro vedoč, da bodo s tem pridobili boljših moči. Kdo bo danes še kaj na to dal? Vesel bo, ako nima prostega stanovanja, posebno, ako je v višjem plačilnem razredu. —

Po debati se sprejme naslednja resolucija: „Zaveza“ se pozivlja, da poskrbi po svojih zastopnikih, da se naredba dež. vlade št. 473, tačka 1 b) z dne 5. maja 1919 — razveljavi. Poskrbi pa naj se, da dobi vsaka učna moč naknadno stanovanje, če pa to ni mogoče, pa primerno stanarino.

Tovariš Benedičič predlaga naslednjo resolucijo: „Zaveza naj deluje na to, da se, kakor uradnikom, tudi učiteljem in njih družinskiim članom dovoli polovična vozna cena na železnici.“

Resolucija se soglasno sprejme.

Na predlog tov. Levstika se sprejme protestna resolucija proti razkosanju slovenskega ozemlja, ki se brzojavno pošlje dež. vladi.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen novim predsednikom tov. Maks Hočevar, strok. učitelj mešč. šole v Krškem, ki je takoj po izvolitvi, burno pozdravljen, prevzel vodstvo zborovanja. Tajnikom se je izvolil zopet tov. Leopold Levstik, za blagajničarko pa tovarišica Pavla Zirer.

Po novih pravilih so se izvolili tudi trije predsednikovi namestniki in sicer: za okrožje Krško tov. Josip Bernot, za okrožje Trzišče tov. Andrej Skulj, za okrožje Št. Jernej pa tov. Karel Trost. V odbor so bili še voljeni tov. Janko Golob, Miha Kosec, Aleksander Lunaček in tovarišiči Malči Kobala in Marija Grčar. Za pevovodjo se je izvolil tov. Josip Vutkovič.

Po volitvi odbora so se še izvolili delegati, ki bodo zastopali društvo na delegacijskem zborovanju Zaveze dne 5. in 6. septembra.

Leop. Levstik, t. č. tajnik.

+ **Slovenjebistriško učiteljsko društvo** je imelo svoje izletno zborovanje dne 5. junija t. l. v Sponji Polskavi.

Predsednik tovariš Sabati je pri otvoritvi zborovanja srčno pozdravil gosta profesorja g. Iv. Favaia in lepo število zbranih članov. — Učiteljsko društvo pozdravlja prizadevanje ustanovitve osrednje učiteljske organizacije v kraljevini Srbob, Hrvatov in Slovencev. Glede obstoja Zveze slov. učiteljev in učiteljic na Stajerskem se strinja s sklepi Zvezine delegacije v Celju dne 16. aprila t. l. Kar se tiče načrta preustrojive šolstva in narodne vzgoje se pridružuje učiteljstvo raznim dodatnim in izpreminjevalnim nasvetom, ki jih je že prinesel „Učit. Tovariš“. Sicer pa pride vsa zadeva itak spat, ko bo anketa proučila ves načrt, v pretres na učiteljskih sestankih. Učiteljstvo se vzpodbuja pomagati pomnoževati rezervni sklad Zaveze. Zneski se naj pošiljajo naravnost Zavezi. Od zvišane članarine 48 K se pričakuje doplačanje vsaj polovico zneska. Delegatom k delegacijskemu zborovanju Zaveze dne 6. septembra t. l. v Ljubljano se izvoli tovarišica Otilija Feiglova, za namestnico pa tovarišica Marija Schweiglerjeva. — Nato je prišlo na vrsto predavanje profesorja Iv. Favaia. V poldrugo uro trajajočem govoru je opisal razvoj socialne ideje od Grkov počenši do svetovne vojne. Našel nam je znamenite moze vseh držav, ki so si prizadevali na ta ali oni način udeležiti socialne ideje. Izvaja, da je socializem faktor, ki se dandanes povsod poraja in zbujata ter priporoča, da se naj tudi učiteljstvo zainteresuje zanj. Govorniku se predsednik za njegovo obširno in temeljito predavanje iskreno zahvali. Po zaključju zborovanja smo se podali v narodno gostilno Feliksa Wolfceta, kjer smo vkljub sedanjim razmeram bili prav po ceni in jako dobro pogoščeni. Prijateljsko se razgovarjajoč, smo tudi marsikatero zapeli in se veselili, dokler ni prišel čas, ki nas je spominjal odrinuti na vlak.

+ **Ljubljansko učiteljsko društvo.** Ker moramo poravnati prihodnji mesec naročnino za liste svojih članov napram „Zavezi“ sem naprosil na vsaki šoli tovariša, da pobere članarino za l. 1919. S pobilralno polo sem poslal tudi za vsakega člana izkaz o vplačani vsoti. Članom, ki imajo poravnano članarino za vse leto, pošljem posebno potrđilo o prejetem znesku.

Upam, da se blagohotno odzovete vsi pred sklepom šol. leta.

Miro Repovš, t. č. blagajnik.

+ **Učiteljski sestanek v Grahovem** dne 5. junija 1919. Tovariš predsednik M. Kabaj otvori zborovanje in zahvali navzoče za polnoštevilno udeležbo. Nato prične predsednik s predavanjem o samoučenju srbohrvaščine. Glavne misli pre-

davanja so, da se dá srbohrvaščina s pridnostjo priučiti tudi brez kurzov. Razkazal in navedel je razne učne pripomočke. Ako smo bili usposobljeni poučevati nemščino, ki nam je tuja in nesorodna, s tem večjim veseljem in vnmemo se nam je treba poprijeti učenja do usposobljenja jezika nam sorodnega bratskega naroda Srbohrvatov. Sprejeta je bila resolucija, da naj se srbohrvaščina uvede kot obvezni predmet za 5. in 6. šolsko leto ter naj se čimprej pripravijo v ta namen potrebni učni pripomočki, in sicer abecednik za učenje cirilice, berilo v latinico in cirilico ter kratko slovnico in slovarček.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

1. Resolucija tovariša Kobala na višji šolski svet za volitev učitelja veččaka šolski odbor v Cerknici.

2. Resolucija tov. Harmela o izenačenju draginskih doklad učiteljstva z uradniki in takojšnjo izplačilo nabavnega pripjevka.

3. Resolucija tov. Kobala, da se naj vštejejo vojna leta učiteljsvu v službena leta, in sicer aktivnim vojakom po 6 vsem drugim pa po 9 mesecev za eno leto.

4. Volitev ternopredloga za šolskega nadzornika se je odložila do časa, ko bo odprta meja tudi drugi polovici okraja, da bo mogoče vsemu učiteljsvu logaškega okraja se posvetovati v tem oziru. Pač pa je bila sprejeta resolucija tov. Kabaja, da naj bo v bodoče šolski nadzornik samo nepristranski veččak in pospeševalec šolstva.

5. Tudi predlog tov. Žebreta o dopustih učiteljstva, da naj višji šolski svet poskrbi za namestnike, je bil soglasno sprejet.

6. Sprejet je bil protest tov. Kobala o prenestitvi stalno nameščenege tovariša Ruperta Smolnika potom šolskega odbora v Cerknici iz Starega trga v Babno polje brez preiskave in vzroka.

7. Sprejme se tudi poprava v „Učiteljskem Tovarišu“ z dne 21. maja, točka 6, in se prekliče beseda „v bodoče“, ker bi se moralo glisati „takoj“.

Vse resolucije so odposlane Zavezi v uvaževanje. Kot delegata za Zavezo sta bila soglasno izvoljena tovariš Kobala in tovarišica Kosmačeva.

Po izčrpanem dnevnem redu je zaključil predsednik zborovanje z zahvalo za lep obisk in z vzklikom: „V organizaciji, edinstvi in delu je moč, napredek in sreča naša in našega naroda!“

+ **Belokranjsko učiteljsko društvo** je zborovalo 7. t. m. ob 2. pop. v Črnomlju. Navzoči so bili skoro vsi člani! Čast našim zavednim Zavezarjem!

Po običajnem pozdravu predsednika tov. Mikoliča se preide na dnevni red.

Prebere in odobri se zapisnik zadnjega zborovanja. Prebero se tudi došli dopisi, med drugim, da je dovolil okrajni šolski svet udeležencem pouka prost dan, ki se pa ina nadomestiti, proti čemur navzoče učiteljstvo protestiralo. Nato je tov. Hude podal nekoliko točk k novemu (Gangl-Fleretovem) šolskem zakonu, ki naj bi se izpremenile. Vse točke so bile premeljito premišljene in docela utemeljene. Učiteljstvo je poslušalo z velikim zanimanjem in razvila se je dolgotrajna debata, v katero so posegli vsi navzoči.

Tov. Račič predlaga, naj se odpravijo krajni šolski sveti, ki so cokolj pri šolstvu (glej „Tovariša“ št. 23!) Tudi se skleni naprositi Zavezo, naj vpliva višji šolski svet, da se enorazrednica v Adlešičih razširi v dvorazrednico.

Predlaga se, da naj društvo posreduje, da preskrbi okrajni šolski svet za vse šolske sobe slike našega kralja, odo nosno regenta.

Izvolita se delegata za prihodnje delegacijsko zborovanje Zaveze.

Z velikim navdušenjem se sprejme resolucija:

„Udeleženci zborovanja Belokranjskega učit. društva so sklenili na svojem rednem zborovanju dne 7. junija t. l., da načeloma odklanjajo vsakega okrajnega kakor tudi višjega šolskega nadzornika, ki je bil pristaš bivšega deželnega glavarja dr. Susteršiča.“

Resolucija se je poslala Zavezi. Razgovarjali smo se še o raznih stanovskih vprašanjih, in prehitro je minil čas. Tovariš predsednik je zaključil zborovanje, poudarjajoč, kako važni so naši sestanki, katerih se učiteljstvo vedno udeležilo. Zahvalil se je za polnoštevilno udeležbo.

+ **Učiteljsko društvo za konjiški okraj** je zborovalo dne 22. maja t. l. v Konjicah. Udeležba je bila kakor ponavadi dobra. Zborovanju je med drugimi gosti tudi prisostvoval vodja okrajnega glavarstva prijatelj šole in učiteljstva, gosp. Karel Trstenjak. Z daljšim govorom je predsednik tov. Bobič otvoril zborovanje ter srčno pozdravil vse navzoče. Spomnil se je nekdanjega predsednika, dolgoletnega